

Opinienota

Onderwerp: Voorstel versterking samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam
BBV nr: 2016/171516

1. Inleiding

Haarlem en Zuid-Kennemerland raken steeds meer verweven met een grotere regio, de Metropoolregio Amsterdam (MRA), zie www.metropoolregioamsterdam.nl. De arbeidsmarkt, onderdelen van de woningmarkt maar ook dagelijks woon-werk en recreatief verkeer spelen zich steeds meer op het schaalniveau van de MRA af. Amsterdam en de andere gemeenten in de metropoolregio hebben elkaar nodig voor een sterke internationale concurrentiepositie, die de regio een duurzame welvaart biedt. De verwachte groei van de bevolking leidt tot een uitdagende verstedelijkingsopgave in de MRA en zeker voor Haarlem als dichtst bebouwde stad daarbinnen. Voor de aanpak van deze complexe opgave is een goede samenwerking van alle MRA partners een voorwaarde.

Een regiegroep van burgemeesters en wethouders van een aantal van de 32 gemeenten binnen de MRA heeft voorstellen gedaan ter versterking van de samenwerking in de Metropoolregio. De regiegroep heeft gezocht naar een vorm waarin recht wordt gedaan aan de wens van versterking van de samenwerking op een zo transparant mogelijke wijze, zonder aantasting van de autonomie van de deelnemers en zonder een formele bestuurslaag te creëren. Haarlem is ambtelijk nauw betrokken geweest bij het opstellen van de voorstellen en heeft deel genomen in een bestuurlijke klankbordgroep. De voorbereidingen hebben geleid tot het opstellen van een convenant, dat nu ter consultatie aan alle gemeenten en provincies in de MRA wordt voorgelegd. Deze opinienota is gebaseerd op die voorstellen en vraagt de raad om zijn mening te geven ten aanzien van inhoud en beoogde werking van het convenant.

2. Aanleiding

In de Metropoolregio Amsterdam werken op dit moment 32 gemeentes, twee provincies en de Stadsregio Amsterdam (SRA) op regionale schaal in verschillende mate van intensiteit samen aan ruimtelijke ontwikkeling, wonen, (circulaire) economie, duurzaamheid, landschap en verkeer en vervoer. Op 18 februari 2016 is de MRA Agenda gepresenteerd op het MRA congres in Haarlem, zie www.mracongres.nl. Deze integrale actieagenda is voor de aankomende vier jaar de inhoudelijke basis van onze samenwerking. Een samenvatting van de MRA Agenda is als bijlage 1 opgenomen; de volledige agenda is te lezen via www.mraagenda.nl.

Er is aanleiding om de samenwerking op metropoolniveau bestendiger te organiseren en de wisselwerking tussen deelregio's te verbeteren, zodat alle deelnemers goed betrokken worden en kunnen bijdragen aan de regionale opgaven. De uitvoering van de ambitieuze MRA Agenda en de onderliggende werkplannen vragen om degelijke organisatie en financiering. Om het draagvlak voor een regionale aanpak van opgaven en de regionale slagkracht in de uitvoering te vergroten is een duidelijke rol van raden en staten essentieel. Met het voorstel tot versterkte samenwerking wil de regiegroep de positie van raden en staten bij de regionale samenwerking versterken.

In de huidige opzet wordt op verschillende schalen gewerkt aan ruimtelijk economische opgaven: in de deelregio's zoals de Stadsregio Amsterdam, Gooi- en Vechtstreek, Amstelland-Meerlanden, Zuid-Kennemerland, IJmond, Zaanstreek Waterland, Flevoland én in de Metropoolregio Amsterdam. De deelregio's zijn niet meer passend voor een deel van de

opgaven waar we voor staan op bijvoorbeeld de gebieden ruimte, (circulaire) economie, duurzaamheid en mobiliteit. De Metropoolregio is een meer passend niveau van samenwerking. Daarnaast moet de Stadsregio Amsterdam zich van het rijk omvormen tot een vervoerregio, uiterlijk per 1 januari 2017. Dat betekent dat de Stadsregio Amsterdam per 1 januari 2017 geen taken meer uitvoert voor economie en wonen. De inzet en financiering van de stadsregio, vanuit de inwonerbijdrage en brede doeluitkering vervoer, heeft de afgelopen jaren een belangrijke bijdrage geleverd aan de informele MRA samenwerking. Om de samenwerking op de verschillende beleidsterreinen in de metropool te bestendigen moeten we het gezamenlijk anders gaan organiseren.

3. Argumenten voor versterken samenwerking Metropoolregio

De Metropoolregio Amsterdam is de motor van economische groei en innovatie in Nederland. De metropool is een internationaal knooppunt van zaken doen, mensen en informatie. Deze regio kan zich ontwikkelen tot een van de invloedrijke regio's die de belangrijkste economieën in de wereld met elkaar verbindt: een global business hub. Door de samenwerking nu te versterken is het mogelijk de derde Europese topregio te worden na Londen en Parijs. De Metropoolregio Amsterdam is een internationaal centrum voor wetenschap en cultuur en de woonplaats van ruim 2,4 miljoen inwoners met meer dan 200 verschillende nationaliteiten.

De Metropoolregio Amsterdam staat voor grote uitdagingen, zoals: de globalisering van de economie, de mondiale groei van stedelijke gebieden, demografische ontwikkelingen zoals vergrijzing en de groei van het aantal eenpersoonshuishoudens, de integratie van nieuwkomers, klimaatverandering en toenemende sociaal economische verschillen tussen gemeenten en gebieden. De economische crisis van 2008 en economische, sociale en demografische veranderingen hebben een blijvend effect op onder meer de economische structuur, de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en de woningmarkt.

Succes van de regio staat of valt met mensen. Hoe meer mensen in de regio willen wonen en werken, hoe beter het gaat. We zien de metropool nu en in de verre toekomst als één samenhangend stedelijk en ruimtelijk systeem waarbinnen onze inwoners wonen, werken en recreëren. Alle gemeenten bij elkaar bieden een grote verscheidenheid aan woonmilieus, voorzieningen, toeristische attracties en werkgelegenheid. Voor een goed functioneren heeft de regio een netwerk van stations, luchthavens en snelle verbindingen nodig om het reizen binnen, van en naar de regio mogelijk te maken.

In de internationale strijd om talent zijn regio's vooral succesvol als zij in staat zijn hun profiel en hun organiserend vermogen verder te ontwikkelen. Door de regionale samenwerking in de metropool duurzaam te versterken is het mogelijk om gezamenlijk de uitdagingen van de toekomst aan te gaan.

De regio heeft behoefte aan een wendbaar, transparant, efficiënt en voorspelbaar netwerk van samenwerkende gemeenten en provincies, om beter te kunnen inspelen op de regionale opgaven. De samenwerking krijgt vorm rond verschillende thema's en projecten en op verschillende schaalniveaus. Het belang van de metropool als het dominante niveau voor de oplossing van veel regionale opgaven wordt door politiek en bestuur breed erkend. De deelnemers vinden het van belang om op het schaalniveau van de Metropoolregio:

- de regionale samenwerking verder te intensiveren;
- zich slagvaardig te organiseren;
- zich nationaal en internationaal te profileren.

De basis voor de samenwerking is de vrijwillige medewerking van de deelnemers. Net als het streven naar win-win oplossingen en de gerichtheid om praktische oplossingen te zoeken voor de opgaven waar de metropool voor staat. De gemeenten en provincies van de Metropoolregio Amsterdam willen beter inspelen op de kansen die de netwerksamenleving biedt. De deelnemers zoeken naar mogelijkheden om sterkere verbindingen te maken met andere overheden en maatschappelijk middenveld, bedrijfsleven en burgers om de positie van het hele gebied te versterken. Gemeenten en provincies maken nu afspraken in een convenant om de samenwerking in de metropoolregio naar een hoger plan te tillen, veel transparanter te organiseren, de agendering van integrale opgaven te verbeteren en de acties uit de MRA Agenda uit te voeren. De door het convenant versterkte samenwerking draagt zo bij aan de wendbaarheid, duidelijkheid en transparantie van de bestuurlijke organisatie van de metropool. Daardoor kunnen colleges, raden en staten bijdragen aan het oplossend vermogen en de bestuurskracht van de regio.

Haarlem vormt vanwege haar geografische ligging een integraal onderdeel van de Metropoolregio Amsterdam en dat heeft geleid tot een grote verwevenheid op bijvoorbeeld de gebieden (circulaire) economie, onderwijs, wonen, duurzaamheid en vervoer. Zo zijn mensen voor hun werk, onderwijs of huisvesting niet meer gebonden aan hun eigen gemeente, maar bestrijken zij de hele regio. Het is niet meer dan logisch dat lokale overheden zich aanpassen aan deze ontwikkeling en daartoe kiezen voor samenwerking, waarbij gebruik gemaakt wordt van ieders sterke punten. Voor Haarlem zijn dat onder andere het aantrekkelijke woon- en werkmilieu, de grote diversiteit van het winkelaanbod, toerisme, (creatieve) start ups en de sterke culturele sector. Tegelijkertijd is het schaalniveau van de metropoolregio nodig om knelpunten die dit met zich meebrengt op te lossen. Voorbeelden daarvan zijn de verwachte bevolkingsgroei, woningbouw, duurzaamheid en mobiliteit. Alleen door afspraken op regionaal niveau te maken kunnen duurzame oplossingen tot stand komen.

De regiegroep ziet het als een wenselijk scenario wanneer het rijk de MRA ook in de zin van de Woningwet de MRA als één woningmarktregio aanwijst. Met het aanwijzen van de woningmarktregio beoogt het rijk dat de schaal van een woningbouwcorporatie in overeenstemming is met de schaal van de woningmarktregio en daarmee de lokale/regionale verankering van corporaties te versterken¹. Het college van Haarlem en de andere gemeenten in de regio Zuid-Kennemerland en IJmond zien voor- en nadelen in de vorming van een woningmarktregio in de zin van de Woningwet op het niveau van de MRA. Het college heeft daarom om diverse redenen besloten (zie BIS 2016196047) om over drie varianten aan de betrokken partijen een zienswijze te vragen alvorens een definitief besluit te nemen over het bij de minister in te dienen voorstel voor de vaststelling van de woningmarktregio. Dit geldt ook voor de andere gemeenten in Zuid-Kennemerland; de gemeenten in de regio IJmond leggen twee varianten voor aan de betrokken partijen. Het college verwacht dat in het

¹ Corporaties mogen in de toekomst nog slechts in één regionale woningmarkt volledig werkzaam zijn. In dit regionale werkgebied mogen corporaties investeren in nieuwbouw en aankoop. Bezit in andere regio's mag worden aangehouden, onderhouden en vernieuwd, maar niet worden uitgebreid door nieuwbouw of aankoop, tenzij zij daarvoor ontheffing krijgen van de minister.

definitieve voorstel van de regiegroep over de versterking van de samenwerking van in de MRA met de uitkomsten van de besluitvorming over de woningmarktregio's rekening wordt gehouden.

Recente voorbeelden van voor Haarlem succesvolle samenwerking in MRA-verband zijn de afspraken over de financiering van de 3D MakersZone voor een bedrag van € 150.000 in 2015; cofinanciering door Regionaal Investerings Fonds voor Praktijkroute Zorg van Nova College als co-creatie in Kennemerland en Amstelland en Meerlanden voor € 70.000; financiering Haarlem Valley voor start up NH Flevoland voor € 270.000. Tevens is er een reservering van € 1 miljoen voor financiering voor internationale scholen. Daarnaast heeft Haarlem baat bij investeringen in haar nabijheid waar Haarlemse forensen van profiteren en biedt de MRA toegang tot rijks en Europese financiering, beleid en lobby. De lobby-mogelijkheden onder de vlag van de MRA vormen een invulling van de door de raad aangenomen motie over een professionele lobby voor investeringen in de stad. Op eigen kracht zou Haarlem deze bijdragen en lobby niet voor elkaar hebben kunnen krijgen.

4. Voorstel op hoofdlijnen

De burgemeesters en een aantal wethouders van de gemeenten Amsterdam, Amstelveen, Almere, Haarlem, Haarlemmermeer, Hilversum, Lelystad, Purmerend, Velsen en Zaanstad hebben op 18 september 2015 verkend hoe de samenwerking in de Metropoolregio versterkt kan worden. Daartoe is een bestuurlijke regiegroep van gemeentes en provincies ingesteld die nu een voorstel voor de toekomstige regionale samenwerking doet. Het college van Haarlem vindt het voorstel in lijn met de bijeenkomsten die er zijn geweest in het proces van totstandkoming van de MRA Agenda, zoals in november 2014 in ABC Haarlem, augustus 2015 tijdens Sail Amsterdam, oktober 2015 in café Brinkmann, de behandeling van de concept MRA Agenda in de commissie Ontwikkeling in december 2015 en uiteindelijk de lancering van de MRA agenda tijdens het MRA congres op 8 februari 2016.

De hoofdpunten van het voorstel van de regiegroep worden hierna benoemd; in de bijlagen is meer informatie te vinden.

- De MRA Agenda vormt het inhoudelijke kader voor de samenwerking en biedt tevens handvatten voor onderdelen van lokale agenda's;
- Voor een goede uitvoering van de MRA Agenda is versterking van de governance en financiering nodig;
- Essentieel onderdeel van de voorstellen voor versterking van de governance is een voorstel voor het versterken van de positie van raden en staten. Het beter informeren en betrekken van raden en staten bij regionale opgaven is cruciaal voor democratische legitimiteit en draagvlak voor regionale afspraken;
- Er wordt een convenant aangegaan door 32 gemeenten, 2 provincies en de vervoerregio Amsterdam i.o. waarin bestuurlijke afspraken gemaakt worden over de manier van samenwerken (zie bijlage 2 voor het concept-convenant);
- Het convenant is geen contract, maar evenmin vrijblijvend. De ondertekenaars verbinden zich aan het samenwerken in de MRA. Elke deelnemer behoudt zijn autonomie waar het gaat om beslissingen over het deelnemen aan projecten en het bijdragen in de financiering daarvan;

- De raden en staten van de deelnemers worden tijdig voorzien van juiste en volledige informatie over gezamenlijke onderwerpen in de MRA.
- Over belangwekkende onderwerpen worden raden en staten door hun colleges geconsulteerd voordat deelnemers besluiten om in MRA verband een onderwerp uit te voeren.
- Consultatie van raden en staten vindt in elk geval plaats over wijziging van het convenant of uitbreiding van de deelnemers, jaarplannen van de platforms en de bijdrage per inwoner.
- De portefeuillehouders overleggen op het niveau van de metropool; de bestaande platforms voor economie, ruimte en bereikbaarheid (PRES, PRO, PBM) blijven de inhoudelijke pijlers onder de samenwerking, desgewenst aangevuld met een platform sociaal domein.
- De samenwerkende gemeenten in de Metropoolregio vormen een woningmarktregio. Dat is het investeringsgebied voor woningcorporaties. Binnen de Metropoolregio worden op de schaal van de deelregio's investeringsafspraken met corporaties gemaakt en afspraken over woonruimteverdeling. N.B. Het college van Haarlem heeft besloten (zie BIS 2016196047) om over drie varianten aan de betrokken partijen een zienswijze te vragen alvorens tot een besluit te komen over een voorstel aan de minister over de woningmarktregio in de zin van de Woningwet 2015.
- Een regiegroep van 22 leden, bestaande uit vertegenwoordigers namens de deelregio's en provincies, zorgt voor de gezamenlijke monitoring van de samenwerking.
- Een bestuurlijke agendacommissie van zes of acht leden zorgt voor de dagelijkse coördinatie tussen de deelnemers. De agendacommissie bestaat voor de helft uit vertegenwoordigers van de platforms en voor de andere helft uit leden van de regiegroep.
- Een klein ondersteunend bureau zorgt voor de ambtelijke ondersteuning van de platforms, agendacommissie en regiegroep. Tevens bevordert dit ondersteunend bureau de tijdige, juiste en volledige informatievoorziening van de deelnemers.
- De kosten van de van gezamenlijke activiteiten, zoals bijeenkomsten, onderzoeken, publicaties e.d. zijn begroot op circa € 7 miljoen per jaar voor het bureau en ondersteunende activiteiten voor de uitvoering van de MRA agenda; zie bijlage 3 voor de concept-begroting. Dat leidt tot een bijdrage per inwoner van € 1,50 per jaar voor alle deelnemers. De beide provincies betalen hetzelfde bedrag als de grootste deelnemende gemeente uit die provincie (Almere en Amsterdam). Voor Haarlem betekent dit een bijdrage van circa € 235.000; een toename van € 150.000. In de kadernota 2016 is de toename reeds opgenomen.

5. Kernvragen aan de commissie

Het college vraagt de opinie van de raad over de voorgestelde vorm waarin de bestuurlijke samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam wordt versterkt en vraagt de raad of hij aanvullingen of opmerkingen heeft die de samenwerking ten goede komen.

6. Vervolg

De regiegroep wil voor de zomer een reactie van de deelnemers op haar voorstel. Na de zomer doet de regiegroep een definitief voorstel aan de deelnemers. Het is de bedoeling dat de versterkte samenwerking na ondertekening van het convenant ingaat per 1 januari 2017.

7. Bijlagen

1. Samenvatting MRA Agenda
2. Concept convenant
3. Concept begroting versterkte MRA samenwerking

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris

de burgemeester